

* * *

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЗНАЧЕНИЕТО И АДАПТАЦИЯТА НА КОМПОЗИТУМИ С КОМПОНЕНТИ *КОВИД-* *И КОРОНА-* В БЪЛГАРСКОТО ЕЗИКОВО СЪЗНАНИЕ

АНДРЕАНА ЕФТИМОВА

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

a.efтимова@uni-sofia.bg

НАТАЛИЯ ДЛУГОШ

ПОЗНАНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „АДАМ МИЦКЕВИЧ“

natalia.reczek@amu.edu.pl

Текстът представя анализ на част от резултатите, получени от полско-българско съпоставително експериментално изследване, проведено от Н. Длугош и А. Ефтимова, чиито основни резултати са представени в книгата *Syndrom postcovidowy w języku. Polsko-bułgarskie studium przypadku (raport z badań eksperymentalnych) / Постковидният синдром в езика. Полско-българският случай (доклад от експериментални изследвания)* (2023б). В настоящото изследване обаче се анализират само данните, получени от българските респонденти, и се използва различна методология от тази при съпоставителното изследване. Резултатите от компонентния и дистрибутивния анализ на значението на трите композитума *ковидтуризъм*, *ковидкупон* и *коронапаника*, подбрани според употребата им в български и полски медии, показват липса на единно доминантно значение на думите заради високата дисперсия на отговорите в експеримента. Като най-ясно и устойчиво концепиран в езиковото съзнание се откроява композитумът *коронапаника*, при който вторият компонент очевидно надделява и организира около себе си две конкретизиращи семи в значението на думата.

Ключови думи: композитуми с *ковид-* и *корона-*; лексикално значение; експериментално изследване; български език

AN EXPERIMENTAL STUDY OF THE MEANING AND ADAPTATION OF COMPOSITA WITH THE COMPONENTS *КОВИД-* AND *КОРОНА-* IN THE BULGARIAN LINGUISTIC CONSCIOUSNESS

ANDREANA EFTIMOVA

SOFIA UNIVERSITY ST. KLIMENT OHRIDSKI

a.efitimova@uni-sofia.bg

NATALIA DŁUGOSZ

ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY IN POZNAŃ

natalia.reczek@amu.edu.pl

This paper presents an analysis of the results obtained from a Polish-Bulgarian contrastive experimental study conducted and presented by Natalia Długosz and Andreana

Eftimova in the book *Syndrom postcovidowy w języku. Polsko-bułgarskie studium przypadku (raport z bedanas eksperymentalnych) / The Post-covid Syndrome in the Language. The Polish-Bulgarian Case (an Experimental Research Report)* (2023). In this paper, however, only the data obtained from the Bulgarian respondents are taken into account, and a different methodology for data analysis and interpretation is employed as compared with the contrastive study. The results of the component and distributional analysis of the meaning of three composita: *ковидтуризъм* (*covid tourism*), *ковидкупон* (*covid party*) and *коронапаника* (*corona panic*), selected according to their use in Bulgarian and Polish media, show lack of a single predominant meaning as attested by the high dispersion of the answers in the experiments. The most clearly and consistently conceptualized compositum is *коронапаника*, whose second, obviously prevailing, component organizes around itself two concretizing semes in the meaning of the word.

Keywords: composita with *ковид*- and *корона*-; lexical meaning; experimental study; Bulgarian language

Теоретичен контекст на изследваното явление

Значението и адаптацията на композитумите с компоненти *ковид*- и *корона*- съвсем естествено занимава изследователите в периода на пандемията от КОВИД-19. Според Й. Сатола-Сташковяк ускорените темпове на лексикалния развой по време на пандемията би следвало да се обяснят и със значителното влияние на медиите и социалните мрежи (Сатола-Сташковяк/Satoła-Staškowiak 2021: 95). Затова е напълно закономерно повечето от изследванията да са фокусирани върху езика и стила на медиите, където бяха създавани и разпространявани подобни сложни названия (вж. Илиева/Иlieva 2021; Тодорова/Todorova 2021; Искренова/Iskrenova 2022; Осенова/Osenova 2022, Топалска/Topalska 2022; Длугош/Długosz 2022 и др.).

Съществена част от изследванията набляга на метафоричната концептуализация на пандемията, тъй като тя се наблюдава „при всеки нов познавателен акт, при всяка нова репрезентация“ (Топалска/Topalska 2022: 175). През теорията за концептуалната метафора на Дж. Лейкъф и М. Джонсън изследователите обобщават осмислянето на болестта като война, нова нормалност, нова реалност, криза, изпитание, природно бедствие и пр. (Тодорова/Todorova 2021; Топалска/Topalska 2022; Осенова/Osenova 2022 и др.). Най-голям интерес предизвикват новите образувания с компоненти *ковид*- и *корона*-. В по-ранни изследвания се акцентира върху цялостното, понякога преосмислено значение на сложните названия или устойчиви изрази, които се появяват в езиковата практика във връзка с необходимостта от означаване на нови явления (Спасова, Георгиева, Найденова/Spasova, Georgieva, Naydenova 2015: 42). За да се установи степента на осмисляне и възприемане на неологизмите, се провеждат допитвания до респонденти, чрез които се установява фонетичната, морфологичната и семантичната им адаптация (Спасова, Георгиева, Найденова/Spasova, Georgieva, Naydenova 2015; Чешмеджиева-Стойчева/Cheshmedzieva-Stoycheva 2021). Д. Чешмеджиева-Стойчева се опира на идеята, че неологизмите се появяват, за да запълнят някаква празнота в местния език, и претърпяват фонетична, морфологична

и семантична адаптация или стават основа за развитието на допълнителни неологизми. Неологизацията е съпроводена и с проблеми като профанизация; първоначално неправилно възприемане, осмисляне и употреба; подозрения за замърсяване на езика и пр. (Илиева/Иlieva 2021: 163). Често се поставя въпросът за нарушаване на националната идентичност в резултат от навлизането на неологизми (Чешмеджиева-Стойчева/Cheshmedzieva-Stoycheva 2021).

Съпоставителните изследвания върху неологизацията по време на пандемията в полския, българския, украинския, чешкия, английския и др. езици (Сорока, Хороз/Soroka, Horoz 2021; Сатола-Сташковяк/Satoła-Staškowiak 2021; Чешмеджиева-Стойчева/Cheshmedzieva-Stoycheva 2021; Długosz, Eftimova 2023a и др.) очертават националните специфики в този процес и показват, че автоматичното извличане на значението на композитумите от значенията на компонентите, които ги съставят, обикновено не отговаря на значението, с което те се закрепват в колективното езиково съзнание и се употребяват в практиката. Н. Длугош и А. Ефтимова (Długosz, Eftimova 2023a) отбелязват сравнително ниската степен на стабилизация на тези лексикални единици и доказват, че става дума за непрекъснат процес на създаване на нови значения. Установява се сходство на тематичните групи и композиционните схеми, в които попадат новите лексеми, както и различия в активността на първите им компоненти и в интензивността и обхвата на навлизането и адаптирането им. Заключение, около което се обединяват изследователите на неологичните конструкции, е, че с изчезването на явленията или намаляването на тяхното значение за обществото ще изчезнат и названията.

Словообразователните интерпретации на композитумите се оттласкват от по-ранни изследвания, които ги разглеждат като апозитивни сложни думи (Буров/Burov 2016; Кирова/Kirova 2017), но предвид ролята на първия компонент *ковид-* или *корона-* в изследванията по време на пандемията се лансират определенията им като афиксоиди (Илиева/Иlieva 2021), като нови апозитивни конструкции (Илиева/Иlieva 2021), като неизменяеми (аналитични) прилагателни имена (Искренова/Iskrenova 2022).

Важен принос в изследването на неологичните композитуми от този тип са анализите на лексикографското им описание (Аврамова/Avramova 2021).

Изследователска рамка

В настоящата студия е представен анализ на част от резултатите, получени от полско-българско съпоставително експериментално изследване¹ на значението и адаптацията на композитуми с първи компонент *ковид-* и *корона-*, проведено от Н. Длугош и А. Ефтимова и представено в книгата *Syndrom postcovidowy w języku. Polsko-bułgarskie studium przypadku (raport z badań eksperymentalnych) / Постковидният синдром в езика. Полско-българският случай (доклад от експериментални изследвания)* (2023б). Тук обаче се анализират само данните, получени от българските респонденти, и

се използва методология, която е различна от тази при съпоставителното изследване. Докато в книгата на Н. Длугош и А. Ефтимова се изхожда от идеите на Люблинската школа по етнолингвистика и се използва инструментът, разработен от Р. Лангакър (Ronald Langacker), в тази разработка описанието на значението на композитумите преминава през компонентния и дистрибутивния анализ.

Основната цел на проучването е да представи националната езикова картина за определени явления, формирани по време на пандемията, и да проследи сложния процес на формирането на значения на композитумите с компоненти *ковид-* и *корона-*.

Методика за събиране на данните и методология за тяхната интерпретация

За репрезентация на значенията в езиковото съзнание на носителите на българския език са използвани няколко експеримента – дефиниционен, контекстен, мотивационен и асоциативен. Резултатите се подлагат на компонентен и дистрибутивен анализ.

Компонентният анализ е най-разпространеният в съвременната семантика метод, който на базата на парадигматична съпоставка на лексикални единици търси семантичните им компоненти (или маркери, множители, семи у различните автори). „От комбинациите на семантичните компоненти може да се получи точната дефиниция на значенията на анализирания думи“ (Касабов/Kasabov 2006: 45). Ив. Касабов отбелязва, че компонентният анализ често се прилага заедно с дистрибутивния анализ, за да се направи проверка на постигнатите резултати. В настоящото изследване компонентният анализ не се предлага в неговия класически вариант (вж. Касабов/Kasabov 2006: 45), тъй като обект на изследването са композитуми. Дефиниционният и асоциативният експеримент се използват като източници за разграничаване на семантичните компоненти в значението на композитумите, за да се оцени доколко те функционират с общо закрепено и установено значение в езиковата практика на социума.

Дистрибутивният анализ се състои в проследяването на различната съчетаемост на думата с други думи. Много важно е думата да заема такива позиции, които да са семантически съвместими, т.е. не водят до промяна на значението ѝ. Ив. Касабов обяснява същността на дистрибуцията така: „Съвкупността от съвместимите позиции образуват обкръжението или съчетаемостта на значението (и на думата). Тази съчетаемост в лингвистиката се нарича дистрибуция, а анализът на съчетаемостта – дистрибутивен анализ. Въпреки че този тип анализ е съвременно научно постижение, от примера и казаното до тук ясно личи, че той открай време е бил в основата на лексикографската работа. Затова този метод за изследване на значението може с достатъчно основание да бъде наречен интуитивно-дистрибутивен“ (Касабов/Kasabov 2006: 44). Данни за този анализ събират контекстният и

мотивационният експеримент, които установяват устойчивостта на значението на композитумите при включването им в различни словосъчетания, както и парадигматичните отношения, в които влизат с други неологични композитуми.

Цели на експерименталните процедури

Дефиниционният експеримент проверява как респондентите осъзнават и описват значението на сложната дума, а оттук могат да се направят заключения за семантичната адаптация и устойчивост на композитумите с компонент *ковид-* или *корона-*.

Асоциативният експеримент цели да се сравнят резултатите от дефинирането на значението на думата и свободните асоциации на сложната дума. Чрез асоциативното поле на думата се анализира конотативният ѝ статус.

Контекстният експеримент установява степента на адаптация на сложната дума в речта чрез участието ѝ в типични или често употребявани изрази. Експериментът отчита и какво развитие претърпява значението на композитума, и търси причините за погрешните или неточните употреби.

Мотивационният експеримент търси (1) степента на словообразователна активност на модела с компонент *ковид-* или *корона-*; (2) причините за използването на сложното наименование.

Въз основа на резултатите от четирите експеримента се правят обобщения за степента на закрепване на значенията на композитумите, за семантичната и словообразователната им адаптация в речта, за конотативния им статус.

Методика за провеждане на експериментите и модели за анкетни карти

За целите на експерименталните процедури в съпоставителното изследване бяха подбрани три композитума на базата на изследване, проведено от Н. Длугош за употребата на композитумите с *ковид-* и *корона-* в българските и полските медии (Длугош/Długosz 2022). Тук се анализират само данните, получени от българските респонденти. В подбора на думите се взе под внимание: (1) честотността на тяхната употреба в медиите; (2) вариативността на формите и значенията, с които се употребяват в българските медийни текстове; (3) актуалността и свързаността на понятията, които обозначават, със света на младите хора (пътешествия, забавления и отношение към пандемията); (4) активността на първия компонент в образуването на сложните думи на български.

Въз основа на планираните експерименти бяха изработени две анкетни карти. В първата анкетна карта (вж. Приложение 1, Таблица 1) се събират демографски данни и асоциациите на трите думи стимули. Инструкцията не ограничава респондентите за броя на асоциатите.

Във втората анкетна карта (вж. Приложение 1, Таблица 2) се събират демографски данни и данни от дефиниционния, контекстния и мотивацион-

ния експеримент. Инструкциите са три и предвиждат установяване на значението и употребата на трите думи, както и словообразователната активност на компонентите *ковид-* и *корона-*. И за трите думи се предлагат едни и същи инструкции. Последната инструкция беше репродуцирана след всяка дума, тъй като се предполага, че словообразователният и семантичният модел на избраните думи ще влияят различно върху избора на респондентите на подобни конструкции.

Анкетите в България са осъществени с 50 български студенти в аудиторни условия в два български университета: Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и в Нов български университет. Бяха събрани демографски данни (националност, възраст, пол и университетска специалност) за респондентите (Таблица 1).

Таблица 1. Демографски данни за българските и полските респонденти

Демографски критерии	Български респонденти
Брой на респондентите	48 + 2 анкетни карти с непопълнени демографски данни
Възраст	18 г. – 1; 19 г. – 31; 20 г. – 10; 21 г. – 2; 22 г. – 2; 24 г. – 1; 26 г. – 1
Пол	жени – 33; мъже – 15
Специалности	Връзки с обществеността – 28; Комуникационен мениджмънт – 6; Книгоиздаване – 7; Изкуствознание – 1; Финанси – 1; Интериорен дизайн – 1; Реклама – 1; Графичен дизайн – 1; Биология – обща и приложна – 1; Кино и телевизия - 1

Очертава се възрастово ядро за българската група – от 19 до 20-годишна възраст, което обхваща основния студентски ресурс в бакалавърската степен. Университетските специалности, които са обхванати, са в направление „Обществени комуникации и информационни науки“. По тази причина може да се приеме, че според специалностите си участниците са с общи нагласи и отношение към комуникативните феномени и интерпретацията им.

Методика на представяне на резултатите

Отговорите от дефиниционния и контекстния експеримент са типологизирани и коментирани в текста с известни съкращения. Изреченията се предават в оригиналното правописно и пунктуационно оформление, като в примерите се поставя означение [*] на грешните правописни и пунктуационни варианти. Причината за това решение е възможността по-нататък да се коментират проблеми, свързани с владенето на книжовните норми. При дефиниционния експеримент чрез фигури се онагледяват семантичните

компоненти в значението на думите, които се актуализират в определенията на респондентите.

Отговорите от мотивационния и асоциативния експеримент са представени в текста като последователност от думи, подредени (1) по повторителност на едни и същи думи и (2) по азбучен ред. Отразени са различните начини на изписване на едни и същи думи, тъй като това дава информация за правописните затруднения на респондентите със сложните думи и с прилагането на правописните правила за композитумите. Навсякъде при отговорите, които се повтарят от повече от един респондент, в скоби се отбелязва броят на еднаквите отговори. Резултатите от всички експерименти се коментират последователно за всяка от трите думи. По този начин взаимно се допълват и обогатяват, за да се създаде по-пълно описание на значението на композитумите.

Резултати за композитума *ковидтуризъм*

Дефиниционен експеримент

На въпроса „Какво означава според Вас посочената дума?“ респондентите са дали отговори за КОВИДТУРИЗЪМ, които се обобщават в следните значения:

1. ПЪТУВАНЕ по време на епидемията КОВИД 19 (21)
 - 1.1. Организиране на пътуване съобразено с ограниченията и мерките, наложени по време на пандемията (например тестване с PCR и/или антигенни тестове, сертификати и пр.) (5)
 - 1.2. Невъзможно пътуване заради мерките (1)
 - 1.3. Пътуване въпреки всички наложени мерки/локдаун (2)
 - 1.4. Почивка до атрактивна, застрашителна или екзотична дестинация по време на пандемията (3)
 - 1.5. Пътуване поради ангажменти/ по необходимост, а не с цел развлечение (1)
 - 1.6. Пътуване в съвременния свят, в който хората се учат да живеят с КОВИД/ Връщане към НОРМАЛЕН начин на живот (2)
 - 1.7. Пътуване до много посещавани места с ВИСОКО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОВИД (2)
 - 1.8. Пътуване до места с НИСКО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОВИД (1)
 - 1.9. Почивка, по време на която се ЗАРАЗЯВАШ С КОВИД (1)
 - 1.10. Пътуване на болели или преболели от Ковид (3)
 - 1.11. Пътуване с лечебна цел (1)
 - 1.12. Пътуване до места, които са били трудно достъпни преди пандемията (1)
 - 1.13. ПРЕСТОЯТ ВКЪЩИ, който прилича на почивка (1)
2. СЕКТОРЪТ ТУРИЗЪМ в условията на пандемията от КОВИД 19 (1)

Метафорични значения

Боледуването на хората от КОВИД (1);

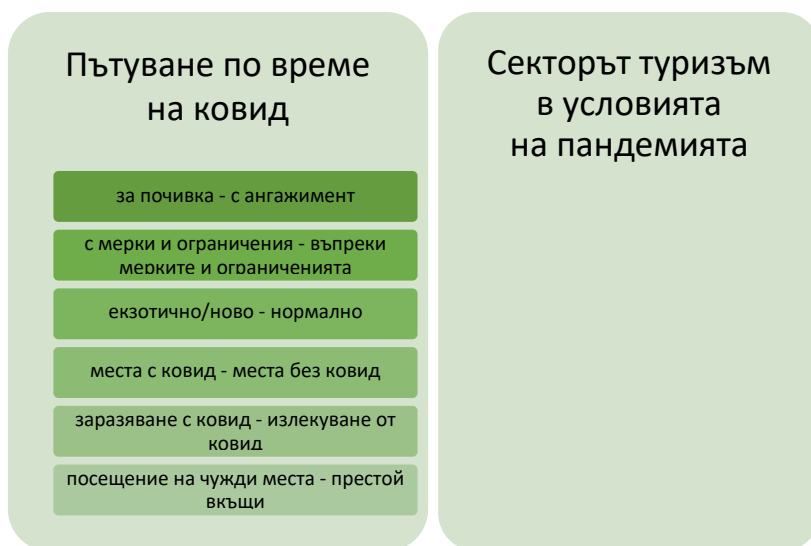
Разпространението на КОВИД из различните държави (1).

От обобщените дефиниции се обособяват няколко основни значения на композитума *ковидтуризъм*. Първото значение е пътуването със семантични компоненти: за почивка – с ангажимент; с мерки и ограничения – въпреки мерките и ограниченията; екзотично/ново явление – нормално явление; до места с ковид – до места без ковид; съпроводено със заразяване с ковид – за лечение от ковид; посещение на чужди места – престой вкъщи. Второто значение на композитума *ковидтуризъм* е като икономически сектор в условията на пандемията.

Дефиниционните варианти показват липса на единно установено значение на композитума *ковидтуризъм*. Като отделни идиоматични значения приемаме метафоричните значения – боледуването от ковид и самото разпространение на ковид по света като вид туризъм. Те изразяват по-скоро отношението на говорещите към коментираното явление.

Контекстен експеримент

Включването на думата КОВИДТУРИЗЪМ в изречения показва устойчивост на установените чрез дефиниционния експеримент значения.

Фигура 1. Семантични компоненти в дефинициите на значението на *ковидтуризъм* като ПЪТУВАНЕ и ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОР

1. ПЪТУВАНЕ, СЪПРОВОДЕНО СЪС ЗАРАЗЯВАНЕ С КОВИД – ИЗЛЕКУВАНЕ ОТ КОВИД

- 1.1. Група изречения показват утвърдено значение на *ковидтуризъм* като пътуване, по време на което хората се разболяват от ковид:
В последните 2 години пътуванията са главно чрез ковидтуризъм.
Ковидтуризмът разпространява повече вируса.
Зимата ще ходим в Банско на ковидтуризъм (ирон. намек за първия град в България, в който пламна епидемията от ковид в резултат на масовия и неконтролиран туризъм).
Отидохме на разходка в мола, но се превърна в ковидтуризъм в следствие.*
Ковидтуризма се увеличи трайно, след намаляне на мерките (ирон. подсказва, че заболяемостта по време на пътуване се увеличава с отпадането на мерките).*
*Петя и семейството ѝ си направиха ковидтуризъм * без дори да очакват.*
- 1.2. Не са регистрирани употреби, затвърждаващи значението на *ковидтуризъм* като пътуване с цел лечение.
2. ПЪТУВАНЕ ЕКЗОТИЧНО/НОВО – НОРМАЛНО
 - 2.1. Отбелязва се новостта на явлението, като се обвързва с времеви период на разпространението му и се акцентира върху популярността му:
Ковидтуризмът е характерен за година 2020, 2021.
Ковидтуризмът е ново явление, което наблюдаваме вече 2 години.
XXI в. – ковидтуризъм, хаос, промяна и още нещо.
 - 2.2. Отбелязва се превръщането на ковидтуризма в нормална и обичайна практика:
Ковидтуризмът – специализацията на новото време.
Ковидтуризмът се превърна в нещо обичайно.
Ковидтуризмът се разраства и е новото нормално.
Ковидтуризма ще стане новия „нормален“ туризъм в нашия свят.
Ковидтуризмът у нас се засилва с всеки изминал ден.
3. ПЪТУВАНЕ ЗА ПОЧИВКА – С АНГАЖИМЕНТИ
 - 3.1. Върху пътуването с цел почивка се обръща внимание в изреченията, обсъждащи сезонното разпространение на явлението:
Ковидтуризмът процъфтява главно през летния сезон.
Масов ковидтуризъм на сланчака.*
 - 3.2. Единичен е примерът, в който ковидтуризмът се схваща като пътуване по задължение/работа:
Наложих ми се да отида на командировка до Австрия, това ще е нещо като ковидтуризъм.
4. ПЪТУВАНЕ С МЕРКИ И ОГРАНИЧЕНИЯ – ВЪПРЕКИ МЕРКИТЕ И ОГРАНИЧЕНИЯТА
 - 4.1. Фиксиран е пример, в който ковидтуризмът да се схваща като пътуване със спазване на наложени мерки:

Ковидтуризмът практически е много труден и изисква наличието на зелен сертификат.

- 4.2. В примери се затвърждава употребата на ковидтуризм като пътуване, което заради мерките, наложени по време на пандемията, е невъзможно или ограничено:

*Ковидтуризма е невъзможна.**

Ковидтуризмът се отразява добре на гръцката икономика (ирон. намек, че заради по-строгите мерки у нас в един период от време печели гръцкият туристически бизнес).

- 4.3. Обратното схващане – че ковидтуризмът се осъществява въпреки мерките и ограниченията – също намира място в едно изречение:

Ковидтуризмът е възможен, въпреки мерките.

5. ПЪТУВАНЕ ДО МЕСТА С КОВИД – МЕСТА БЕЗ КОВИД

- 5.1. Редица примери показват, че закрепено в езиковото съзнание е значението на сложната дума като пътуване до места със силно разпространен коронавирус:

Ковидтуризмът е виновен за по-малкото посещения в Китай последните 2 години (ирон. намек за произхода и разпространението на коронавируса).

Отидох на ковидтуризм в Италия (ирон. намек за опасността на дестинацията, в която вирусът беше разпространен най-много).

- 5.2. Не се регистрират употреби със значение ‘пътуване до места без ковид’.

6. ПОСЕЩЕНИЕ НА ЧУЖДИ МЕСТА – ПРЕСТОЙ ВКЪЩИ

- 6.1. В значението на ковидтуризм се актуализират посещения извън дома и в чужбина:

Добре, че с отбора ходихме на ковидтуризм, че не бях излизал от нас последните 3 години.

Ковидтуризмът продължава да върлува в повечето европейски страни.

- 6.2. Появява се и единично иронично значение за престоая вкъщи като вид почивка:

Ковидтуризмът се изразява в прекосяването на разстоянието от спалнята до кухнята.

Последното значение, което се актуализира в една група изречения, е за ковидтуризма като икономически сектор. То е дефинирано от един респондент, но пък в контекстния експеримент се проявява няколко пъти:

Авиокомпаниите пострадаха заради този ковидтуризм.

Ковидтуризмът и тази година спаси много бизнеси по Черноморието.

Ковидтуризмът в България внася по-малко доходи в икономиката.

Разбира се, в единични отговори се посочва, че значението на думата не е ясно, напр. *Студентите не знаеха какво е ковидтуризъм.*

Мотивационен експеримент

Мотивационният експеримент показва, че композитумът КОВИДТУРИЗЪМ провокира най-много реакции. Посочени са думи и с компонента *ковид-*, и с *корона-*: 44 композитума с *ковид* и 20 с *корона*. Тези резултати показват по-висок потенциал на компонента *ковид-* за образуване на нови сложни думи или словосъчетания. Най-честотни са реакциите, свързани с вируса и епидемията, след това – с туризма и накрая – неологизми от разговорната и жаргонната реч, както и авторски окационализми.

КОВИДТУРИЗЪМ – коронавирус (5), ковидмерки (3), ковид пандемия (3), корона вирус (3), коронакриза (3), ковид-19 (2), ковидкупон (2), ковид мерки (2), ковид обстановка (2), коронапаника (2), короната (2), коронатест (2), ковидарник, ковидатака, ковидаудитория, ковидбомбони, ковид-20, ковиддрама, ковидекскурзия, ковиден, ковидепидемията, ковидзабрани, ковид запознанство, ковидизолация, ковидизцеление, ковидистерия, ковидкриза, ковидност, ковидотделение, ковидпаника, ковидпациент, ковидпочивка, ковидпростотии, ковид разпространение, ковидситуация, ковид ситуация, ковид среща, ковидстрес, ковид-тест, ковид-дъвки, КОВИДя, ковидясал, корона паника, коронаясал, коронаясан.*

Асоциативен експеримент

Резултатите от асоциативния експеримент показват, че еднаквите асоциации нямат висока честота. Очевидно думата не е установена с едно доминиращо значение в езиковото съзнание на българските респонденти. Асоциативното поле на композитума се състои от следните семантични групи:

1. Думи и изрази за епидемията – *вирус, пандемия, боледуване, Ковид 19, ковидпандемия, коронавирус, преболедували Ковид, COVID-19, разпространение на коронавируса.*

2. Думи и изрази за епидемичните мерки – *маски, маска, карантина, ваксина, изискване на антигенни тестове и сертификати, лимитирано, ограничение, ограничения, противоепидемични мерки, риск, сложно, спалнята, терасата, трудност, хола, PCR, всички хора заедно, преструващи се, че спазват мерки.*

3. Думи и изрази за пътуване – *екскурзия, почивка, ваканция, евтини билети, екзотика, екзотична екскурзия до болницата, море, парти, почивка с ограничения, пътешествие, пътуване, пътуване до страни с по-малко заразени и рестрикции, пътуване по време на ковид, пътуването до страни, в които вирусът е под контрол, транспорт, туризъм, свързващ се с хора, преболедували Ковид, туризъм с ковид болни, Черно море, черноморие*, Ямайка.*

4. Думи и изрази за темпорално ограничение – *възможен през лятото, 2020.*

5. Думи и изрази за отрицание на съществуването – *измислица, не съществува, не е нужно, няма такъв.*

6. Думи и изрази, характеризиращи отношението към явлението – *криза, ужас, нормално, неходоносен, хора.*

Анализът на резултатите от експериментите води до заключението, че понятието за ковидтуризъм не е закрепено в езиковото съзнание на българина с едно доминиращо значение. Най-често то включва представата за пътуване по време на пандемията с цел отпих и развлечение до екзотична дестинация, в която разпространението на вируса и ограниченията са по-малко. Второто по честота значение свързва пътуването с риск от зараза от ковид. Възможно е и значение, при което пътуват хора, заразени или преболели от ковид. Спазването или отхвърлянето на мерките също са част от значението на композитума. В зависимост от това ковидтуризмът се смята за нормално пътуване със спазване на определени изисквания или екзотично, ново явление, което крие риск.

Резултати за композитума *ковидкупон*

Дефиниционен експеримент

Отговорите на респондентите за значението на композитума КОВИД-КУПОН се оформят в следните групи:

1. СЪБИРАНЕ / КУПОН / ПАРТИ / СЪБИТИЕ / ЗАТВОРЕНО МЯСТО / ЗАБАВЛЕНИЕ / ЗАБАВА / ПРАЗНЕНСТВО / СЪБИРАНИЯ НА МАСА / СЪБРАНИЕ по време на ковидпандемията (17)
 - 1.1. Събиране въпреки ковидпандемията (2)
 - 1.1.1. Събиране БЕЗ СПАЗВАНЕ (ИЛИ ЧАСТИЧНО СПАЗВАНЕ) НА МЕРКИТЕ (без маски) / с нарушаване на забраните (6)
 - 1.1.2. Тайно парти
 - 1.1.3. Събиране със страх от проверка на РЗИ
 - 1.1.4. Забранено събитие (райска ябълка на 21. век) (2)
 - 1.1.5. Събиране, на което хората се заразяват (нарочно или не) (3)²
 - 1.1.6. Събиране на хора – независимо дали са болни, заразни, или не.
 - 1.1.7. Събиране на болни / карантинирани от ковид (6)
 - 1.2. Събиране СЪС СПАЗВАНЕ НА МЕРКИТЕ И ОГРАНИЧЕНИЯТА (сред близки и приятели) по време на пандемията (7)
 - 1.2.1. Събиране на ваксинираните срещу ковид

Метафорични значения

Купон, с който си купуваме ковидвирус;

Ковид организира банкет, защото е убил $\frac{1}{4}$ от населението.

Извън групиранияте отговори остават няколко, които по-скоро изразяват отношението на респондентите към явлението или изобщо към пандемията.

Отговорите, в които се отрича съществуването на явлението, се интерпретират като проява на отношението на говорещия към пандемията и налагащите ограничения.

Фигура 2. Семантични компоненти в дефинициите на значението на *ковидкупон* като СЪБИРАНЕ

Основното значение на композитума *ковидкупон* се оформя като събиране с цел забава, празненство по време на пандемията от ковид. Допълнителните семи обаче показват различия в разбиранията за понятието по следните опозиции – събитието е със или без спазване на мерките, между болели или всякакви хора, със или без опасност от заразяване от ковид и е възможно в публични или частни пространства. Дефиниционните варианти са много и показват недостатъчно установено единно значение на понятието, означено с композитума *ковидкупон*.

Контекстен експеримент

Чрез включването на композитума в изречения се открояват значения, по голямата част от които се формираха в резултат на дефинициите на респондентите:

1. Събиране по време на ковидпандемията
През 2020 ковидкупонът беше единствения източник на забавление и причинителят за покачващото се ниво на алкохолизма по света.
- 1.1. Събиране въпреки ковидпандемията
Нямам търпение за ковидкупон, защото ми омръзна този локдаун.
- 1.1.1. Събиране без спазване (или частично спазване) на мерките (без маски) / с нарушаване на забраните
Гимназистите продължават да си устройват ковидкупони и на домашно и без да запазват мерките.*

- 1.1.2. Събиране със страх от проверка или заразяване
Ковидкупоните са опасни.
- 1.1.3. Забранено събитие
*В столицата все по-често МВР се отзовава на сигнали за ковидкупони.
От РЗИ съобщиха, че са направили проверка и са установили нарушение, свързан* с организирането на ковидкупон.*
- 1.2. Събиране със спазване на мерките и ограниченията (сред близки и приятели) по време на пандемията / нов, екзотичен тип събиране
*Трябва да си направя тест, за да отида на днешния ковидкупон.
Това събитие е като ковидкупон с тези маски.
Нощните клубове организират ковидкупони при пълно спазване на протиепидемичните мерки.*
- 1.2.1. Събиране на ваксинираните
Ковидкупоните изискват зелен сертификат.
- 1.3. Събиране на болни / карантинирани от ковид
Ковидкупоните се правят независимо, от това, че някой е болен от вируса.
Нова година си беше ковидкупон – всички мои приятели и аз се бяхме разболяли*.
Ковидкупон в болничната стая.
Ковидкупонът е забавен начин да прекараме карантината.*
- 1.4. Приятно и безпроблемно събиране на много хора – независимо дали са болни, заразни, или не.
Миналият уикенд си спретнахме чуден ковидкупон.
Има ковидкупон в* Коко тази неделя.*
- 1.5. Събиране, на което хората се заразяват (нарочно или не) (3)
*Имам ковидкупон – отивам да си купя един К19, че ми се влиза в болница, тъй като навън е студено (прен.)
Отивам на ковидкупон, за да се заразя.*
- 1.6. Събиране, което не протича весело, приятно
*Ковидкупоните са синоним за скучно.
Ковидкупоните не са толкова забавни* както купоните преди това.
С ковидкупона е забавно, без него още повече.*
- 1.7. Заболеваемостта и ограниченията заради пандемията са ковидкупон (преносно значение)
Ковидкупона започна.
2020 година беше истински ковидкупон.*

Като най-разпространено се оформя значението за събиране по време на ковидпандемията със спазване на мерките (с участието на ваксинирани, с предпазни маски) или въпреки тях (без маски, със страх от проверка или от зараза, при забрана), с ограничено участие (по-рядко за всички). Обособяват

се допълнителни семантични компоненти за ковидкупона като събитие, което не протича весело и приятно, а също се развива и метафоричното значение на ковидкупон като означаващо заболяемостта или ограниченията, до които води пандемията.

Мотивационен експеримент

И тук са отбелязани повече думи с първа съставка *ковид-* (16) и по-малко с *корона-* (8). Така се затвърждава тенденцията за по-висока словообразователна активност на компонента *ковид-* в българския език. В мотивационния експеримент се оформят няколко типа композитуми – с втора съставка, обозначаваща забавление (*ковидпарти, ковидвеселба, коронавеселба, корона забавление, коронапарти*), пандемията със съпътстващите я мерки (*ковидмерки, ковид, ковидвреме, ковидпандемия, ковидситуация, коронавирус, коронаимунизация*), усещанията по време на пандемията (*коронапаника, ковиднапрежение, ковидкриза*), заболяване (*ковидясвам се, коронаясвам се*). **КОВИДКУПОН** – *ковидпарти (3), ковидмерки (2), ковидтуризъм (2), коронапаника (2), ковид, ковидвеселба, ковидвреме, ковидкриза, ковиднапрежение, ковид пазаруване, ковидпандемия, ковидситуация, ковидясвам се, коронавеселба, коронавирус, корона забавление, коронаимунизация, коронапарти, коронаясвам се*.

Асоциативен експеримент

В асоциативният експеримент се затвърждават основни значения чрез:

- повторение на втория компонент като реакция – *купон*
- думите реакции, които са синоними на купон – *парти, забавление, празненство, празник*
- думи реакции за места, предмети и действия, свързани със забавление – *вино, Слънчев бряг, Емил Димитров, домашно кино, сламка*
- думите реакции, свързани с потенциална опасност от зараза заради нарушаване на ограниченията – *зараза, болест, болни, епидемия, ковидпандемия, коронавирус, много болни от ковид, опасно, паника, парти с ковид болни, парти с целия китайски народ, общак, без мерки, но в условия на пандемия*
- думите реакции, свързани с нарушаване на забрани и мерки – *без сертификати, без маски, без мерки*
- думите реакции за забрана и ограничения – *двама или трима човека, домашно, забрана, забранено, купон без хора, купон с максимум от 15 присъстващи, купон с маски, купон с рестрикции, маскен бал, малко хора, мазе, не бива да се ходи на купон, невъзможно, незаконен купон, незаконен, нерационално, парти в мазето, празненство с маски, рядкост, сертификат, скрито, тайно, PCR тест, No*
- думи реакции за неосъществимо събитие – *бян, смешно*
- думи реакции за освобождаване от пандемията – *край, свобода*
- думи реакции за непълноценно събитие – *скучно, не знам, глупаво*.

Анализът на резултатите показва повторителност в редица семантични компоненти на значението на композитумите КОВИДКУПОН и КОВИДТУРИЗЪМ, която произтича от еднаквия първи компонент *ковид*. Тези компоненти са свързани с провеждане на събитие по време на пандемията, със спазване или нарушаване на забрани и ограничения, с характеристики на участниците: заразени, преболедували, карантинирани, ваксинирани, с риск или невъзможност за осъществяване, с приятни или неприятни емоции. Възможна е и иронична употреба на думата като описваща цялостната пандемична ситуация.

Резултати за композитума *коронапаника*

Дефиниционен експеримент

В дефинициите на респондентите за композитума КОРОНАПАНИКА се открояват следните семантични компоненти:

1. Страх / (масово) притеснение / паника / масова психоза / отчаяние / стрес / масово психияване / душевно и емоционално състояние / масово разклащане на психиката / неспокойствие / напрежение / парализа без рационално мислене / лабилна психика / преувеличаване (37)
 - 1.1. от коронавируса, от появата и разпространението му, от разболяване или смърт:
 - темпорални проявления: в началото, по време на или след пандемията
 - обхват на явлението: на хората, без да са болни
 - последици от явлението – изкупуване на тоалетна хартия и олио (2);
 - 1.2. всяване на страх от медиите, от преувеличеното информирание (7).

Фигура 3. Семантични компоненти в дефинициите на значението на *коронапаника* като СТРАХ

За разлика от определенията на значенията на предходните два композитума, тук се регистрира голям брой сходни отговори. Броят на семантичните компоненти, създаващи различия в значението на композитума *коронапаника*, е много малък. Затова може да се обобщи, че в българското езиково съзнание значението на думата е закрепено относително устойчиво с два основни компонента – страх, породен от коронавируса, и всяване на страх вследствие на медийно въздействие.

Контекстен експеримент

Контекстният експеримент подкрепя резултатите от дефиниционния.

1. Страх по време на ковид
*Паника, * поради Ковид 19.*
Коронапаниката обзе народа.
- 1.1. В началото на пандемията
С настъпване на пандемията започна коронапаника.
Преди 2 години по това време коронапаниката беше в своя апогей.
- 1.2. По време на пандемията
В средата на 2020 година много хора бяха обхванати от коронапаника.
Всеки нов щам на коронавируса предизвиква коронапаника.
- 1.3. В края на пандемията
Коронапаниката в страната утихва.
- 1.4. Засяга предимно възрастни хора и жени
Предимно възрастните хора са обзети от коронапаника.
Коронапаниката засяга най-вече пенсионерите.
Тази жена я е хванала коронапаниката.
- 1.5. Свързана с усилено прилагане на предпазни мерки
Маската, ръкавиците, дезинфектанта, ох, тая коронапаника, ще ме довърши!
- 1.1. Всяване на паника чрез медиите
Коронапаниката е създадена във висок процент от медиите.*
Новините ни внушават коронапаника всеки ден.
След новините по bTV телевизия настана коронапаника.
- 1.2. С различен географски обхват
Коронапаника имаше първоначално в Германия, когато започна пандемията и карантините.
В цялата страна настъпни коронапаника.
Коронапаника завладя жителите на Силистренска област.
Коронапаниката в малките населени места започна да нараства.
Светът полудява от коронапаниката.
- 1.3. Последници от коронапаниката
Коронапаниката остави траен отпечатък в съзнанието на хората.

Ковидпаниката предизвика километрични опашки пред супермаркетите, хората се презапасяват.

Коронапаниката предизвика презапасяване с тоалетна хартия.

1.4. Отношение към феномена

По време на пандемия няма нужда да се обременяваме и с коронапаника.

Коронапаниката е излишна и не трябва да се разпространява като вируса.

Ковидпаниката е просто поредното доказателство за нашата несигурност.

Коронапаниката плъзна из цялата страна.

Коронапаниката е преувеличена.

Коронапаниката се отразява негативно на хората.

Включването в изречения насочва към следните семантични компоненти в значението на композитума: към значението СТРАХ ОТ КОРОНАВИРУСА се прибавят компонентите за темпоралното проявление на паниката (в началото, по време на и в края на епидемията), за обхвата ѝ (засяга възрастни хора и жени, разпространява се както у нас, така и по света); причината за паниката са страхът от заразяване, информацията от медиите и ограничителните мерки; последствията са презапасяването и промяната у хората, а отношението към паниката е негативно и пренебрегващо въздействието ѝ.

Мотивационен експеримент

В мотивационния експеримент за пореден път се отбелязва по-висок брой на композитуми с ковид (18) за сметка на композитумите с корона (7).

КОРОНАПАНИКА – *коронавирус (3), ковидтуризъм (2), ковидкупон (2), ковидужас (2), ковидзаболели, ковидкриза, ковид обстановка, ковидоносовам, ковид отделение, ковидпандемия, ковидпаника, ковидпсихоза, ковидситуация, ковидтест, ковидхрани / коронахрани, ковидчас, Корона**, *коронаизпаткване, коронаистерия*.³

Открояват се следните семантични групи композитуми:

2. Думи, назоваващи причинителите на страха – *коронавирус, ковидзаболели, ковидкриза, ковидобстановка, ковид отделение, ковидпандемия, ковидситуация, ковидчас, Корона**;
3. Думи със сходно значение (синоними) – *ковидужас, ковидпаника, ковидпсихоза, коронаизпаткване, коронаистерия*;
4. Думи, обозначаващи последващи действия – *ковидхрани / коронахрани* (предполага се, че се появяват заради изкупуването на олиото и други продукти).

Сред посочените композитуми са и включените в анкетната карта думи *ковидтуризъм* и *ковидкупон*, което се отдава на междусловни влияния по време на попълването на анкетата.

Асоциативен експеримент

Асоциативният експеримент показва няколко семантични групи реакции:

1. Думи и изрази реакции, влизащи с композитума в отношение род – вид: *страх, притеснение, стрес, депресия, истерия, напрежение, нещастие, паника, преувеличение, притеснение, ужас, шок*;
2. Думи и изрази реакции, свързани с причината за явлението: *всеобхватен страх от ковид; паника от заразата коронавирус; паника, поради Ковид 19; паника, породена от постоянното налагане на информация (негативна) за ковид; паника, предизвикана от ковид; страхът от вируса, който обхваща хората*;
3. Думи и изрази реакции, които са свързани със семантиката на първата съставка на думата стимул *корона* и с епидемичната ситуация: *коронавирус, епидемия, маски, изолация, болести, карантина, ковид, ковидпандемия, коронавирус, локдаун, маска; дезинфектант*;
4. Думи и изрази реакции, които са свързани със значението „всяване на паника чрез информацията в медиите“: *лъжи, манипулация, медия, Мутафчийски, нерационално, новини, новините, паниката, която се вселява в хората, когато научат дадена информация, свързана с Ковид; телевизия*;
5. Думи и изрази реакции, които са свързани с идеята за изолация и ограничения: *дом; полицаи в дискотека; социален експеримент*;
6. Думи и изрази реакции, които обозначават обхвата на явлението *коронапаника*: *майка ми, население, стадо, родител, самодеец*.

В единични асоциации са обозначени последствия от състоянието (презапасяване, олио и др.), отношение към явлението (естествен, тенденция, няма, навсякъде и др.). Обособените групи потвърждават основните значения на думата *коронапаника* – страх от коронавируса и всяване на страх чрез медийната информация.

Налага се изводът, че експериментите оформят сравнително устойчиво закрепен концепт в езиковото съзнание на българина: **КОРОНАПАНИКАТА** е **СТРАХ**, породен от появата, разпространението и органиченията на пандемията, както и от информацията, разпространявана от медиите. Съществени семантични компоненти са свързани с темпоралното проявление

на паниката (в началото, по време на и в края на епидемията), с обхвата ѝ (засяга възрастни хора и жени; разпространение както у нас, така и в света), с последствията (презапасяването и промяната у хората), с отношението към паниката (негативно и пренебрегващо въздействието ѝ).

Заклучение

Резултатите от компонентния и дистрибутивния анализ на значението на трите композитума *ковидуризм*, *ковидкупон* и *коронапаника* показват липса на единно доминантно значение на думите заради високата дисперсия на отговорите в експериментите. Вследствие на проведените експерименти се очертават устойчиви семантични компоненти в значенията на композитумите като времето на осъществяването – пандемията; мястото на осъществяването – публично / частно; ограниченията; заболяемостта; последиците от явлението. В контекстния експеримент се открояват различните, дори противоположни значения, с които се употребяват първите два композитума.

Като най-ясно и устойчиво конципиран в езиковото съзнание на младите българи се откроява композитумът *коронапаника*, при който вторият компонент очевидно надделява и организира около себе си две конкретизиращи семи в значението на думата. Този композитум развива и най-малко метафорични значения, което би могло да подкрепи тезата за относително устойчивото му закрепване в съзнанието на младия човек, но данните от експериментите не са достатъчни, за да се направи такава връзка. Метафоричната концептуализация на явленията, означени с тези концепти, би следвало да се проследи в медийни и други текстове, за да се потвърди възможността метафоризацията да попречи на ясното закрепване на значението на неологичните композитуми.

БЕЛЕЖКИ

¹ Изследването е осъществено с подкрепата на проект №BG05M2OP001-2.016-0019 „Иновативно образование в хуманитарни и социални науки чрез цифрова трансформация и модернизация на учебните програми във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“ и Техническият университет в Габрово в партньорство с чуждестранни университети от Гърция, Полша и Румъния“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (2014 – 2020).

² Отговорът „Stupidity, that’s what“ се тълкува като израз на неодобрението от организиране на събития, на които може да плъзне заразата с ковид.

³ В четири отговора се твърди, че такива думи няма или са непознати за респондентите: *Никога не съм чувал за думи* започващи с ковид- или с корона-; Who even uses such words?!; Не знам такива думи.; Няма такива.*

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамова 2021: *Аврамова, Цв.* Нов речник на новите думи в българския език. – *Opera Slavica*, XXXI, бр. 4, с. 80–82.
- Бонджолова 2022: *Бонджолова, В.* Ковид оказионализми в българския език. – *Медиалингвистика*, бр. 9 – Езикът в координатите на масмедияте. Санкт-Петербург, Медиапапир, с. 17–20.
- Буров 2016: *Буров, Ст.* Исследования по грамматике современного болгарского языка. Тверь, Тверской государственной университет, 260 с.
- Вачков, Вачкова 2004: *Вачков, В., К. Вачкова.* Европрилагателни: възникване и строеж. Актуални проблеми в типологията на славянските прилагателни. – В: *Jazyk v komunikacii. Medzinarodny zbornik venovany Janovi Bosakovi*. Bratislava, с. 161–167.
- Длугош 2022: *Длугош, Н.* Композитуми с компонента „ковид“ и „постковид“ в българския медиен дискурс. – В: С. Колковска, М. Стаменов (ред.). *Доклади от Международната научна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*. София, Издателство на БАН, с. 192–200.
- Ефтимова, Длугош 2023а: *Ефтимова, А., Н. Длугош.* Асоциативни полета на композитумите с компоненти *ковид-* и *корона-* в българското и в полското езиково съзнание. – *Български език и литература*, том 65, бр. 1, с. 38–56. <<https://doi.org/10.53656/bel2023-1-3>>.
- Илиева 2021: *Илиева, Т.* Лексикални неологизми с чуждоезиков компонент в българските медиатекстове. – В: *Годишник на Педагогическия факултет при Тракийския университет – Стара Загора*. Т. 18, с. 162–185.
- Искренова 2022: *Искренова, Й.* Лексемата КОВИД като неизменяемо прилагателно име. – В: *Годишник на Факултета по хуманитарни науки*, том XXXIII А/1, с. 103–107.
- Касабов 2006: *Касабов, Ив.* Граматика на семантиката. София, УИ „Св. Климент Охридски“.
- Кирова 2017: *Кирова, Л.* За иновационната конструкция [N1N2] и връзката ѝ с начина на писане – слято, полуслято, разделно. – *Език и литература*, бр. 3–4, с. 55–74.
- Осенова 2022: *Осенова, П.* Пандемията от COVID-19 във валентността на своите предикати: наблюдения върху съвременен корпус от парламентарна реч. – *Български език*, Приложение 2022 (69), с. 113–121. doi: 10.47810/VL.69.22.PR.06.
- Сатола-Сташковак 2021: *Сатола-Сташковак, Й.* Влияние на пандемията от COVID-19 през 2020 г. върху българската, чешката и полската лексика. – *Български език*, 2021 (68), кн. 3, с. 94–107.
- Сорока, Хороз 2021: *Сорока, О., Н. Хороз.* „Коронавирусните“ иновации в речта на украинците и българите. – В: *Проблеми на устната комуникация*, кн. 12. Велико Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 331–343.
- Спасова, Георгиева, Найденова 2015: *Спасова, Л., Л. Георгиева, Н. Найденова, Н.* Степен на утвърждаване на неологизмите и възприемането им от новите поколения. – *Наука и технологии*. Т. 5, бр. 8, с. 42–48.

- Топалска 2022: *Топалска, Н.* „Във вечно движение бъдещето е“ (метафорична репрезентация на концепта COVID-19 в българския медиен дискурс). – *Български език*, кн. 1, с. 174–193. doi: 10.47810/BL.69.22.01.11.
- Чешмеджиева-Стойчева 2021: *Чешмеджиева-Стойчева, Д.* Ковидясване, коронясване, карантинясване или езикови трансформации по време на пандемия. – *Любословие*, № 21 – Трансформациите, с. 276–292.
- Długosz, Eftimova 2023b: *Długosz, N., A. Eftimova.* Syndrom postcovidowy w języku. Polsko-bułgarskie studium przypadku (raport z badań eksperymentalnych). Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM (manuscript).
- Todorova 2021: *Todorova, B.* War Metaphors in Bulgarian Official Discourse during the COVID-19 Crisis, [w] *Rhetoric and Communications*, Issue 46, s. 99–117.

REFERENCES

- Avramova 2021: *Avramova, Tsv.* Nov rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik. – *Opera Slavica*, XXXI, br. 4, s. 80–82.
- Bondzholova 2022: *Bondzholova, V.* Kovid okazionalizmi v balgarskiya ezik. – *Medialingvistika*, br. 9 – Ezikat v koordinatite na masmediite. Sankt-Peterburg, Mediapapir, s. 17–20.
- Burov 2016: *Burov, St.* Issledovaniya po gramatike sovremennogo bolgarskogo jazyka. Tver', Tverskoj gosudarstvennyj universitet, 260 s.
- Cheshmedzhieva-Stoycheva 2021: *Cheshmedzhieva-Stoycheva, D.* Kovidyasvane, koronyasvane, karantinyasvane ili ezikovi transformatsii po vreme na pandemiya. – *Lyuboslovie*, № 21 – Transformatsiite, s. 276–292.
- Długosz 2022: *Długosz, N.* Kompozitumi s komponenta “kovid-” i “postkovid-” v balgarskiya medien diskurs. – In: S. Kolkovska, M. Stamenov (red.), *Dokladi ot Mezhdunarodnata nauchna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik “Prof. Lyubomir Andreychin”*. Sofia, Izdatelstvo na BAN, s. 192–200.
- Długosz, Eftimova 2023b: *Długosz, N., A. Eftimova.* Syndrom postcovidowy w języku. Polsko-bułgarskie studium przypadku (raport z badań eksperymentalnych). Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Eftimova, Dlugosh 2023a: *Eftimova, A., N. Dlugosh.* Asotsiativni poleta na kompozitumite s komponenti *kovid-* i *korona-* v balgarskoto i v polskoto ezikovo saznanie. – *Balgarski ezik i literatura*, tom 65, br. 1, s. 38–56. <<https://doi.org/10.53656/bel2023-1-3>>.
- Ilieva 2021: *Ilieva, T.* Leksikalni neologizmi s chuzhdoezиков компонент v balgarskite mediatekstove. – In: *Godishnik na Pedagogicheskia fakultet pri Trakiyskia universitet – Stara Zagora*. T. 18, s. 162–185.
- Iskrenova 2022: *Iskrenova, Y.* Leksemata KOVID kato neizmenyaemo prilagatelno ime. – In: *Godishnik na Fakulteta po humanitarni nauki*, tom XXXIII A/1, s. 103–107.

- Kasabov 2006: *Kasabov, Iv.* Gramatika na semantikata. Sofia, UI “Sv. Kliment Ohridski”.
- Kirova 2017: *Kirova, L.* Za inovatsionnata konstruktsiya [N1N2] i vrazkata i s nachina na pisane – slyato, poluslyato, razdelno. – *Ezik i literatura*, br. 3–4, s. 55–74.
- Osenova 2022: *Osenova, P.* Pandemiyata ot COVID-19 vav valentnostta na svoite predikati: nablyudenia varhu savremenен korpus ot parlamentarna rech. – *Balgarski ezik*, Prilozhenie 2022 (69), s. 113–121. doi: 10.47810/BL.69.22.PR.06.
- Satola-Staskowiak 2021: *Satola-Staskowiak, J.* Vliyanie na pandemiyata ot COVID-19 prez 2020 g. varhu balgarskata, cheshkata i polskata leksika. – *Balgarski ezik*, kn. 3, s. 94–107.
- Soroka, Horoz 2021: *Soroka, O., N. Horoz.* “Koronavirusnite” inovatsii v rechta na ukrainsite i balgarite. – In: *Problemi na ustnata komunikatsiya*, kn. 12. Veliko Tarnovo, UI “Sv. sv. Kiril i Metodiy”, s. 331–343.
- Spasova, Georgieva, Naydenova 2015: *Spasova, L., L. Georgieva, N. Naydenova.* Stepen na utvarzhdavane na neologizmitе i vazpriemaneto im ot novite pokoleniya. – *Nauka i tehnologii*. T. 5, br. 8, s. 42–48.
- Todorova 2021: *Todorova, B.* War Metaphors in Bulgarian Official Discourse during the COVID-19 Crisis, [w] Rhetoric and Communications, Issue 46, s. 99–117.
- Topalska 2022: *Topalska, N.* “Vav vechno dvizhenie badeshteto e” (metaforichna reprezentatsiya na kontsepta COVID-19 v balgarskiya medien diskurs). – *Balgarski ezik*, kn. 1, s. 174–193. doi: 10.47810/BL.69.22.01.11.
- Vachkov, Vachkova 2004: *Vachkov, V., K. Vachkova.* Evroprilagatelni: vaznikvane i stroezh. Aktualni problemi v tipologiyata na slavyanskite prilagatelni. – In: *Jazyk v komunikacii. Medzinarnodny zbornik venovany Janovi Bosakovi*. Bratislava, s. 161–167.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Таблица 1. Модел на анкетна карта за провеждане на асоциативен експеримент

АНКЕТА

Националност:

Възраст:

Пол:

Специалност:

Напишете първите думи, за които се сетите, като прочетете следните думи:

КОВИДТУРИЗЪМ

КОВИДКУПОН

КОРОНАПАНИКА

Таблица 2. Модел на анкетната карта за дефиниционния, контекстния и мотивационния експеримент

АНКЕТА Националност: Възраст: Пол: Специалност: КОВИДТУРИЗЪМ 1. Какво означава според Вас посочената дума? ----- -2. Направете изречение с думата. ----- 3. Посочете подобни думи, започващи с ковид- или корона-, които сте срещали и които са Ви направили впечатление. ----- КОВИДКУПОН 1. Какво означава според Вас посочената дума? ----- 2. Направете изречение с думата. ----- 3. Посочете подобни думи, започващи с ковид- или корона-, които сте срещали и които са Ви направили впечатление. ----- КОРОНАПАНИКА 1. Какво означава според Вас посочената дума? ----- 2. Направете изречение с думата. ----- 3. Посочете подобни думи, започващи с ковид- или корона-, които сте срещали и които са Ви направили впечатление. -----
--

☒ *Проф. д.н. Андреана Ефимова*
Факултет по журналистика и масова комуникация
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
1000 София, ул. „Московска“ № 49, каб. 60

☒ *Проф. д.н. Наталия Длугош*
Институт по славянски филологии
Университет „Адам Мицкевич“ – Познан
ul. Fredry 10, 61-712 Poznań, Полша

☒ *Prof. Andreana Eftimova, DSc*
Faculty of Journalism and Mass Communication
Sofia University St. Kliment Ohridski
49 Moskovska Str., Sofia 1000, Bulgaria

☒ *Prof. Natalia Dlugosz, DSc*
Institute of Slavic Philology
Adam Mickiewicz University of Poznań
10, Fredry St., 61-712 Poznań, Polen